

УДК 332:505

М. В. Багрій,
здобувач, Львівський національний аграрний університет, м. Дубляни

ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

M. Bahriy,
getter, Lviv National Agrarian University, c. Dubliany

IMPROVING STATE REGULATION OF TOURIST RURAL TERRITORIES

Сучасні умови господарювання вимагають пошуку шляхів підвищення ефективності діяльності окремих галузей національного господарства, регіонів і держави в цілому. В даному аспекті особливої уваги заслуговує сфера туризму, що є однією з найбільш перспективних, динамічних і прибуткових галузей світового господарства, акумулює наявний природно-рекреаційний потенціал, професійне використання якого створює можливості для отримання значних прибутків. Її розвиток потребує регулювання та підтримки з боку держави, адже ринкові відносини, жорстка конкуренція вимагають вирішення нових завдань, адекватного реагування держави на значні зміни як зовнішнього, так і внутрішнього середовища, врахування специфіки функціонування організацій індустрії туризму. Тому великого значення набуває активна політика держави щодо підтримки та розбудови туристичної сфери, розвитку туристичної інфраструктури, створення умов для підвищення привабливості регіонів для іноземних і внутрішніх туристів, поліпшення якості туристичних послуг, забезпечення їх комплексності. В статті обґрунтовано необхідність впровадження та виконання нормативно-правового регулювання земельних ресурсів в розрізі туристично-рекреаційних зон, подано шляхи задоволення рекреаційно-туристичних потреб населення на державному рівні, перелічено першочергові практичні кроки у контексті вдосконалення державного регулювання туристичної привабливості сільських територій.

Current economic conditions require finding ways to improve the performance of individual branches of the national economy, regions and the state as a whole. In this aspect deserves special attention in tourism, which is one of the most challenging, dynamic and profitable sectors of the world economy, accumulating existing natural and recreational potential professional use which creates opportunities for large profits. Its development requires regulation and support from the state, because the market, fierce competition require new challenges, adequate state response to significant changes in both external and internal environments, taking into account the specific functioning of the tourism industry. Therefore, great importance is the active policy of the State to support and build the tourism sector, the development of tourism infrastructure, creating conditions for increasing the attractiveness of regions for foreign and domestic tourists, improve the quality of tourism services, ensuring their complexity. This paper substantiates the necessity of implementation and enforcement of the legal regulation of land resources in the context of tourism and recreational areas, presents ways of meeting the recreational and tourism needs of the population at the national level, immediate action steps listed in the context of improving state regulation of tourist rural territories.

Ключові слова: туристично рекреаційні зони, рекреаційно-туристичні потреби, державний рівень, туристичні послуги, державне регулювання.

Key words: tourist recreation areas, recreation and tourism needs, state level tourism, government regulation.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ТА ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Багатий та унікальний рекреаційний потенціал України вимагає комплексного підходу до управління ним та науково обґрунтованого використання, а це вказує на доцільність створення єдиного координуючого центру в масштабах усієї країни. Чіткий розподіл прав та обов'язків різних рівнів управління є неодмінною умовою ефективності системи управління рекреаційною галуззю [1, с. 63].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ДАНОЇ ПРОБЛЕМИ, І ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Питанням розвитку туризму присвячено низку праць українських та зарубіжних учених-теоретиків і практиків, серед них — Л.О. Анохіна, Н.В. Антонюк, М.О. Баймуратов, Н.М. Ганич, М.П. Мальська, О.Ю. Серьогін, С.Б. Чехович, Я.М. Шевченко, Н.А. Опанасюк, В.І. Цибух, В. Федорченко, І. Черніна та інші. Однак слід зазначити,

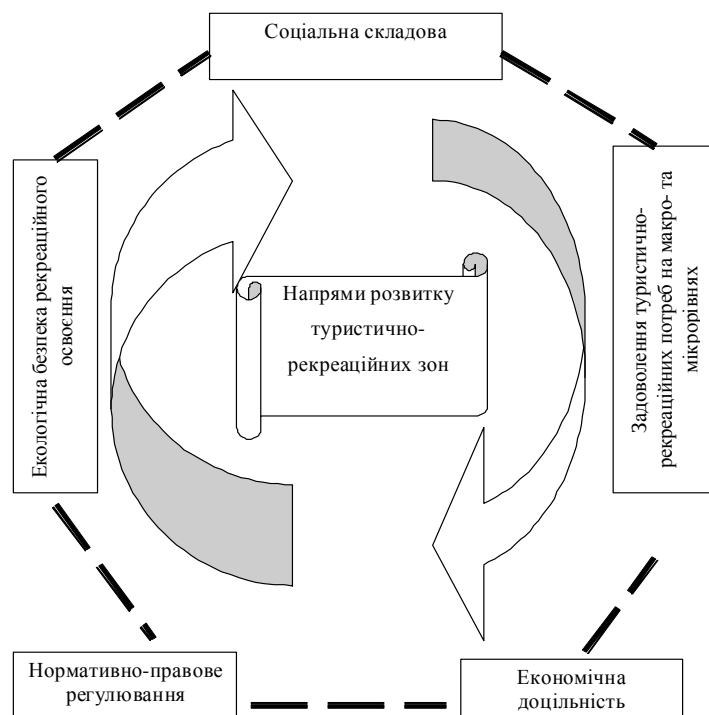

Рис. 1. Напрями розвитку туристично-рекреаційних зон

Розроблено автором.

що питання нормативно-правового регулювання сфери туризму в Україні на державному рівні не повністю розв'язані.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є обґрунтування шляхів вдосконалення державного регулювання туристичної привабливості сільських територій через розробку, впровадження та виконання нормативно-правового регулювання земельних ресурсів в розрізі туристично-рекреаційних зон, що у перспективі підвищить ефективність туристичної галузі в цілому.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Туристична галузь в Україні розвинута недостатньо. Значна частина природних територій та об'єктів культурної спадщини непристосована для туристичних відвідувань, інфраструктура в цілому не відповідає якісним параметрам, а послуги в більшості секторів туристичної індустрії — вимогам до якості обслуговування. Саме державне регулювання розвитку того чи іншого виду туризму є єдиним способом, який допомагає не тільки розробити цілу систему заходів державного впливу, а й утилити їх у життя, прослідкувати на прикладі певних досліджень і соціопитувань механізми їх реалізації та ефективність.

Туристично-рекреаційна індустрія залишається в полі зору державних і представницьких ор-

ганів влади, але розвивається як другорядна галузь соціальної інфраструктури.

Регіональний розвиток туризму відбувається з урахуванням ресурсних, демографічних, історичних, географічних, етнічних та інших особливостей, на які слід зважати при управлінні та державному регулюванні його розвитком на усіх рівнях, особливо регіональному. Політика розвитку туризму на регіональному рівні проявляється у формуванні туристичних зон, курортполісів, регіональних ринків туризму, у створенні сприятливих умов для розвитку туристичних зв'язків між країнами (прикладом є Європейський Союз) [6].

Необхідність державного регулювання туристичної діяльності не викликає сумнівів. Ця потреба виникла через ситуацію, яка склалася у туристичній галузі України за останні десятиліття. Маючи усі передумови для розвитку туризму та значний ресурсний потенціал, Українська держава не приділяла належної уваги розвитку цієї галузі економіки.

Оцінюючи сучасний стан розвитку туристично-рекреаційних зон регіону, можемо запропонувати такі напрями розвитку (рис. 1).

Нормативно-правове регулювання земельних ресурсів в розрізі туристично-рекреаційних зон означає прийняття і практичне впровадження низки законів, які безпосередньо регулюватимуть відповідні ланки еколого-економічних відносин. Зокрема на даний час існує потреба у прийнятті та вдосконаленні таких законів "Про землеустрій", "Про ринок землі", "Про туристично-рекреаційні зони" та ін.

Екологічна безпека рекреаційного освоєння означає необхідність дотримання жорстких екологічних регламентів у процесі реалізації практичних дій у сфері рекреаційного господарювання [8, с. 21]. При цьому Ф.Ф. Мазур стверджує, що, поперше, розміщення і місткість рекреаційних об'єктів мають відповідати фізико-географічним умовам території; по-друге, фактичне рекреаційне навантаження на ландшафт не має перевищувати норм його природної рекреаційної місткості [7, с. 54].

Соціальна складова забезпечує формування такого рівня доходів населення, який давав би змогу задовольнити попит на рекреаційні послуги в регіоні.

Економічна доцільність означає прибутковість діяльності рекреаційних об'єктів і соціально-економічну вигоду для території й дає змогу визначити вартість рекреаційних ресурсів. Цей критерій розглядаємо з точки зору національних наслідків розвитку рекреації. Мета обґрунтування економічної доцільності полягає в необхідності об'єктивного відображення, того що втрачає територія загалом у разі знищення туристично-рек-

реаційного ресурсу або відмови від його використання, неефективного застосування тощо.

Пропозиції щодо задоволення рекреаційно-туристичних потреб населення подано на рисунку 2.

На державному рівні для задоволення рекреаційно-туристичних потреб пропонуємо:

- удосконалення нормативно-правової бази функціонування туристичної галузі;
- формування єдиної інформаційної бази статистики і моніторингу;
- формування єдиної цінової політики;

- створення всеохоплюючого та багатоаспектного Туристичного кодексу, суть якого полягає у формуванні змін і доповнень до раніше виданих законів, указів та розпоряджень та створенні нових з більш чітким формулюванням визначень, наприклад, туристичної сфери, туристичної індустрії тощо;

- створенні єдиної інформаційної бази статистики і моніторингу діяльності курортно-рекреаційних та туристичних підприємств;

- формуванні єдиної цінової політики незалежно від територіального розміщення;

- спрощення візових формальностей на кордоні для іноземних туристів;

- формування висококваліфікованого кадрового корпусу в туристичній та рекреаційній сфері;

- налагодити співробітництво з національними турпредставництвами інших країн і національними курортними асоціаціями з метою включення регіонального турпродукту в списки їхніх пропозицій.

За твердженнями Мальської П., Антонюк Н., Ганич Н. найголовнішими заходами державної туристичної політики повинні стати наступні:

- збільшення фінансових витрат на проведення рекламних акцій на основних ринках збуту;

- створення доброго політичного іміджу країни;

- створення позитивного інвестиційного іміджу країни;

- введення системи тимчасових пільг для представників туристичної сфери за такими напрямками: фінансові пільги — знижки й позики під низький відсоток; податкові пільги — тимчасове звільнення від сплати податків чи скорочення їхнього розміру; інші пільги — створення системи підготовки кадрів, розробка програм розвитку туристичної сфери [5, с. 256].

Рис. 2. Шляхи задоволення рекреаційно-туристичних потреб населення на державному рівнях

Розроблено автором.

Першочерговими практичними кроками у контексті вдосконалення державного регулювання туристичної привабливості території пропонуємо вважати:

- розроблення нормативно-правової бази з питань туризму, формування проектів законодавчих та інших нормативно-правових актів у цій галузі;

- розроблення стандартів на туристичні послуги, що надаються туристам і екскурсантам;

- проведення сертифікації туристичних послуг;

- здійснення паспортизації туристичних підприємств і організацій;

- удосконалення порядку ліцензування суб'єктів туристичного підприємства;

- запровадження пільгових умов для стимулювання організацій відпочинку й оздоровлення дітей та молоді, насамперед, дітей-сиріт, дітей-інвалідів, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, та інших соціально незахищених груп населення;

- облаштування туристичної інфраструктури у мережі міжнародних транспортних коридорів, що пролягають через територію України;

- налагодження потужної реклами вітчизняного туристичного продукту;

- випуск високоякісного інформаційно-довідкового матеріалу, створення спеціалізованих видань туристичного профілю (газет, журналів, законодавчих збірників, методичних рекомендацій, тематичних монографій, навчальних посібників, підручників тощо), постійних радіо- та телепрограм;

- забезпечення регулярного проведення в Україні міжнародних і національних туристич-

них виставок, ярмарків, фестивалів, конкурсів тощо;

— створення сприятливих умов для збільшення туристичних потоків шляхом спрощення візових, митних і прикордонних формальностей;

— формування мережі туристичних представництв в Україні та за кордоном;

— проведення науково-практичних, методичних конференцій, семінарів та інших заходів для визначення науково обґрунтованих напрямів туризму;

— підготовку кваліфікованих кадрів у сфері туризму.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

В Україні на державному рівні необхідний чіткий механізм роботи туристичної галузі. Регулювання в сфері туризму вимагає підвищеної уваги з боку державних органів, відповідальних за організацію туристичної діяльності.

Для подолання проблем, які існують у сфері туризму, треба на законодавчому рівні створити цивілізовані умови для того, щоб туристичний бізнес насправді заробив, тоді це буде вигідно всім: і туристам, і туристичним підприємствам, і фахівцям з туризму, і державі в цілому.

Перспективи подальших розвідок полягають у створенні самостійного міністерства туризму, що володіє великими повноваженнями в області інвестицій, наукових досліджень, підготовки кадрів, реклами національного тур продукту. Така модель держрегулювання характерна як для держав, що розвиваються, де туризм служить одним з основних джерел валютних надходжень, так і для деяких високорозвинених країн, які мають намір постійно підтримувати на належному рівні свій імідж лідерів світового туристичного ринку.

Література:

1. Анюхіна Л.О. Напрями вдосконалення управління рекреаційною сферою в Україні / Л.О. Анюхіна // Вісник Одеського державного екологічного університету. — 2010. — Вип. 10. — С. 60—71.

2. Друк В. Удосконалення механізмів управління туристичною сферою на Прикарпатті [Електронний ресурс] / В. Друк. — Режим доступу: <http://irbis-nbuv.gov.ua/>

3. Закон України "Про землеустрій" від 05.03.2009 № 1066-VI [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Законодавство України. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/>

4. Закон України "Про землі рекреаційного призначення" від 09.04.2012 р. [Електронний ресурс] / Український лісовод. — Режим доступу: <http://www.lesovod.org.ua/>

5. Мальська М.П. Міжнародний туризм і сфера послуг: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / М.П. Мальська, Н.В. Антонюк, Н.М. Ганич. — К.: Знання, 2008. — 661 с.

6. Музиченко-Козловська О.В. Економічне оцінювання туристичної привабливості території регіоні [Електронний ресурс] / О.В. Музиченко-Козловська. — Режим доступу: http://tourlib.net/books_ukr/muzychenko14.htm

7. Мазур Ф.Ф. Соціально-економічні умови розвитку рекреаційної індустрії (на прикладі Карпатського регіону): [навч. посіб.] / Мазур Ф.Ф. — К.: Центр учбової літератури, 2005. — 96 с.

8. Мармуль Л.О. Організаційно-економічний механізм функціонування туристично-рекреаційних підприємств: [монографія] / Л.О. Мармуль, О.А. Сарапіна. — К.: ННЦ ІАЕ, 2006. — 182 с.

References:

1. Anuyhina, L.O. (2010), "Directions improving governance recreational area in Ukraine", *Visnik Odeskogo derjavnogo ekologichnogo universitetu*, vol. 10, pp. 60—71.

2. Druk, V. (2011—2012), "Improving management of the tourist area in the Carpathian region", [Online], available at: <http://irbis-nbuv.gov.ua/> (Accessed 15 April 2014).

3. The Verkhovna Rada of Ukraine (2009), The Law of Ukraine "On Land Management", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/> (Accessed 29 August 2013).

4. The Verkhovna Rada of Ukraine (2012), The Law of Ukraine "On recreational land", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/13646> (Accessed 23 August 2013).

5. Malska, M.P. Antonuk, N.V. and Ganuch, N.M. (2008), *Mijnarodnuy turizm I sfera poslyg: pidrychnuk* [International tourism and the service sector: a textbook], Znania, Kyiv, Ukraine.

6. Myzuchenko-Kozlovska, O.V. (2012), "Economic evaluation of tourist attractiveness of the region", [Online], available at: http://tourlib.net/books_ukr/muzychenko14.htm (Accessed 25 March 2014).

7. Mazyr, F.F. (2005), *Socialno-ekonomichni umovu rozvutky rekreacijnoi indystryi (na prukladi Karpatskogo regionu): navchalnuy posibnuk* [Socio-economic conditions of the recreational industry (for example, the Carpathian region): a tutorial], Centr ychbovoi literatyru, Kyiv, Ukraine.

8. Marmyl, L.O. and Sarapina, O.A. (2006), *Organizaciuno-ekonomichnuy mehanizm funkcionyvannia tyrustucho-rekreacijnuyh pidpriemstv* [Organizational-economic mechanism of operation of tourism and recreational businesses], NNCIAE, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 14.07.2014 р.